

SZEGEDI KÖLTŐK

(Koncz Antal és Lódi Ferenc)

Új magyar költészet születik, — s ezt az új költészetet nem *egy* hatalmas egyéniség, hanem valósággal a közös, a nemzedéki erőfeszítések teremtik meg. Ady és József Attila azonban mégsem szóltak hiába: példát mutattak a régi szétrombolására, s a jövő áhitására. Ami számukra jövő volt, — számunkra: jelen és valóság. Amiben ők reménykedtek, az nekünk birtokunk, melyet fejlesztenünk, gazdagítanunk kell. Az új magyar költészetet ez egyszer nem a jelenről annyira *idegen* jövővágy élteti, — hanem a jelen, s a benne rejlő jövő elfogadása, felismerése.

Ezt a helyzetet azonban könnyebb felismerni és tudatosítani, mint — ábrázolni. Az új magyar költészet olyan tartalmakat kénytelen teremteni, aminőkhöz hasonlókat nem ismertek elődei. Olyan tartalmakat, melyek eddig nem tartoztak a „költőiek“ közé. Nem csupán a költészet születik most újjá, — de maga a költő is, sőt, maga az ember, akiről ez a költészet szólni fog. Az új ember, az új költő érzései közt olyanok is szerepelnek, aminőket eddig Magyarországon nem élt még át senki.

Az új magyar költészet kialakulását igen tanulságosan figyelhetjük meg olyan költőknél, akik maguk is *alakulnak* még. Mert a fejlődés, az új magyar költészet megteremtése, nem történik folyamatosan. Van, akinél a kifejezés új eszközei készülnek el hamarabb, — s van, akinél maguk az új tartalmak születnek meg korábban.

Az a két, fiatal szegedi költő, akiket a *Tiszatáj* most bemutat, bizonyára nem „kész“ még, s fejlődésük éppen nem érkezett még el ahhoz a küszöbhez, melyről a döntő, a végleges művek felé léphetnek. De így talán még világosabban mutatkoznak meg indítókaik, szándékaik. Mit akarnak? Kifejezni azokat a szenvedélyeket, örömeket és reményeket, melyek az új magyar valóságot is alakítják, — kifejezni egy épülő társadalom öntudatát, — s nem utolsó sorban: megszólaltatni azt az embert, akinek annyi csiráját, szótját már magukban, s akinek magánlírája immár a közösségi érzés lírájával szervesen eggyé válik náluk. Lódi Ferenc példát mutathat, azoknak, akik nem „mérnek“ szerelmes verset írni: nála a szerelem legbensőségebb mozzanatait is természetes, önkénytelen módon válnak — társadalmiakká. „...s őszre többen leszünk a Föld ölén“: ime, a mind- eddig oly magányosnak képzelt szerelem-ézés, mily egyszerűen, mily ősi logikával vezet el a közösséghez!

Hogy a származás, a társadalmi környezet mily mélyen meghatározhatják egy-egy költő szenvedélyeit és hangsúlyait, arra Lódi és Koncz eddigi versei is érdekes példákkal szolgálnak. Lódi Ferenc munkásszülőktől

származik, s maga is munkás. Apja fűrészgárban dolgozik, ő maga konzeivgyárban, mint vasesztergályos. Tavaly még az épülő szegedi hídon kapott munkát, de közben a polgári iskolát is végezte, hogy a Dolgozók Tanítóképzőjébe beiratkozhasson. 1948 március óta már a harmadik tanítóképzős tévfolyamot végzi; hajnali ötkor kel, éjféljájt fekszik. Mint annyian mások, ő is a tulajdon szervezetén mérheti le az ádozatokat, melyeket a munkásosztály az új társadalom felépítéséért vállal. Huszonkét éves, de emlékei, tapasztalatai felőrnék akármelyik Gorkij-regény nyersanyagával.

Koncz Antal Csanyteleken született, 1920-ban; másfélholdas kisparaszt az apja. Tizenkét éves kora óta önállóan tartja el magát. „Alsós koromban minden nap másutt ebédeltem és másutt vacsoráztam” — írja magáról, s talán még ma is akadnak, akik nem tudnak kellő jelentőséget tulajdonítani ennek az apró leírászi mozzanatnak. „Iskolaév alatt instruáltam, szünetekben mezőgazdasági napszámot, marokszedő és cséplőmunkás voltam... 1939-ben a frontra mentem, fogságba kerültem s a Szojetunióban töltöttem két és fél évet, mint antifasiszta vezető és propagandista. Ott változott meg gondolkodásom, életszemléletem. 1947 október végén jöttem haza, 1947 december óta a Szegedi Hírlap munkatársa vagyok. Versem folyóiratban még nem jelent meg, mert mindig visszahúzódtam...”

Lódi Ferenc költői tartalmai kétségtelenül az új társadalmi és egyéni valóságok leglényegesebbjei közül kerülnek ki. Az a szemlélet, mely verseiben megszólal, élménynek készebb, kialakultabb is talán, mint hangnak. Lassan, nehezen érő költő, — de ennek a lassúságnak igazi oka a feldolgozandó költői „nyersanyag” sűrűsége. Eddigi alkotásai inkább csak körvonalait mutatják annak a világnak, melyet már felismert, átél, s melyet a maga életének tartalmaival fog még telíteni. De a bizonytalanul kirajzolódó körvonalak mögött is olyan gazdagságot sejtethetünk, mely egy jelentős és termékeny költői pályának válhatnék táplálójává, — ha Lódi a kifejezés eszközeit is megleli.

Nem tartozik a könnyen, vagy épp: a könnyelműen alkotók közé. Költészete bizonyára sohasem éri majd be a jelszavak szerencsés, tetszetős újrafogalmazásával. Hisz azok az igazságok, melyeket ezek a jelszavak kifejezhetnek, neki már régóta birtokai. Léteben rejlenek azok a konkrétumok, melyeket mások csak fáradtsággal szerezhetnek meg. Multjában, sorsában az új valóság, az új társadalom csíráit hordozza, gyermekkorától fogva. Csak épp ki kell mondania mindazt, aminek kimondására eddig esetleg nem is gondolt. Egyelőre még a szavakat, a rimeket keresi, — a mesterséget tanulja: most válik költővé. De ami fontosabb: embernek, s főként, az új világ, az új társadalom emberének, — máris kész! Még készebbnek, még befejezettebbnek érezzük majd, ha tudatosabbnak látjuk. És ez a tudatosság annál hamarabb születik meg, minél felbonthatatlanabbnal eggyé válik költészete az osztálya életével, — multjával és jövőjével, — mely egyszersmind az ő élete, — az ő multja és jövője is.

Mindazok a tartalmak, melyek Lódi verseit az eszmélés, a felismerés lírájával telítik: Koncz Antalnál indulatok, szenvedélyek új arcával jelennek meg. Problématikus költő, — hangja, lendülete a mai magyar líra gyakorlatától nagyon is idegen. Majakovszkij he-

vessége, új formát teremtő, fegyelmezett féktelensége jut az eszünkbe, amikor verseit olvassuk. És ez még nem jelenti, hogy Koncz műve pusztán utánzás. Amit ő kifejezni akar, csak így töredezett, darabos módon lehet elmondani. Mindvégig meg tud-e maradni ennél a formátlan és mégis erőteljes, szabad és mégis szigorú versformánál? ... Még nem alkotott eleget ahhoz, hogy erre a kérdésre válaszolhassunk. De egy valami bizonyos: azok a versei, melyeket végig meg tud tölteni erejével és meggyőződéssel, — hitelesek és meggyőzőek maradnak formájának egyenetlenségei ellenére is.

SÓTÉR ISTVÁN

NE KACSINTGASS A SZOMSZÉDODRA

Tapsolj elvtárs,
                                 ne sunyíts,
 valld be bátran,
 amit be mernek vallani százak,
                                 ezrek
   és milliók:
 Így van ez jól,
                                 tetszik a rendszer...!

Dalolj,
                         építs,
                                 és ütemesen
 bátran,
                         zúgjon a taps!
 Ne kacsintgass
                         a szomszédodra,
 se jobbra,
                         se hátra,
 ne reszkessen benned a szó:
                                 hátha,
 hátha eljön az utolsó
 ítélet és számon kéri
                                 tőled
 a tapsot,
                         a dalt,
                                 a diadalt!

Ne reszkessen benned a szó,
 de ne is legyen gyáva,
                                 utolsó
 képmutatás a taps;
 selejt,
                         ócska lim-lom,
                                 ásító unalom!
 És ne legyen
                         se fásult,
                                 se gépies.